

Lávěrečná výzkumná správa

Dostupnost
kompenzačních
pomůcek
a asistivních
technologií

psí asistence

Pestrá, o. p. s.
Kučerova 809/11
198 00 Praha 9

info@pestra.cz
www.pestra.cz

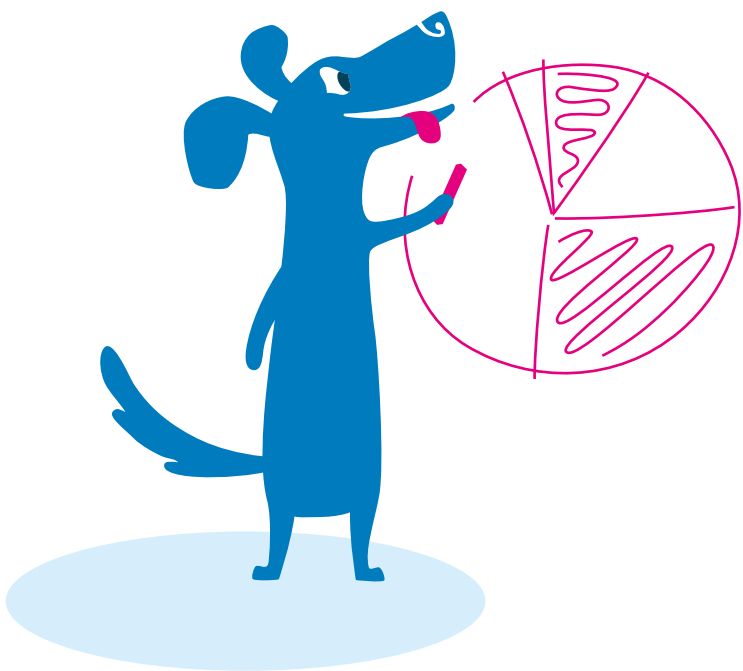
Datová schránka: cfjq72

IČ: 28525973, DIČ: CZ28525973

Společnost je zapsána u Městského soudu v Praze, oddíl O, vložka 639.

Obsah

1.	Účel dotazníkového šetření	5
2.	Oslovená skupina	7
3.	Pomoc v běžných denních činnostech	10
4.	Bydlení a bezbariérovost	12
5.	Používané kompenzační pomůcky a technické prostředky	14
6.	Pro jakou oblast klientům chybí pomůcky (dle jejich individuální situace)	20
7.	Nedostupné pomůcky v ČR či v zahraničí a důvody	25
8.	Speciální pomůcky a úpravy prostředí využívané v práci a ve škole	27
9.	Překážky a speciální potřeby včetně pomůcek a úprav pro trávení volného času	29
10.	Zájem o výcvik asistenčního psa	31
11.	Další sdělení a zpětná vazba od respondentů v reakci na téma dotazníku	32
12.	Shrnutí výstupů	34
13.	Zdroje	36

1. Účel dotazníkového šetření

Dotazník byl vytvořen pro účely mapování současné situace veřejnosti (komunity) osob s disabilitou a jejich pečujících v oblasti zajišťování kompenzačních pomůcek a technických prostředků. Výstupy z dotazníku budou primárně sloužit jako podklad pro odborné pracovníky a poskytovatele zdravotních i sociálních služeb, aby mohli lépe zacílit vybavení svých pracovišť a rozvoj individualizovaných konzultačních a edukačních služeb, včetně jejich návaznosti na praktické kroky. V neposlední řadě může sloužit jako zdroj subjektivních svědectví z komunity, který poskytne podklad pro argumentaci osobám a organizacím zastupujícím hlas lidí s disabilitou a vystupujícím na veřejnosti při systémových jednáních.

Jeho tvorba souvisela také s iniciativou, která vznikla při zpracování diplomové práce s názvem *Ergoterapie jako součást sociální rehabilitace u osob s tělesným a kombinovaným postižením: Problematika procesu zajišťování asistivních technologií* od Rubínové v roce 2024, kde se autorka věnuje blízké problematice. Dotazník ani tato zpráva nečerpají z diplomové práce, jedná se o doplňující zdroj pro případ zájmu čtenářů. Diplomová práce je k nahlédnutí v digitálním repozitáři Univerzity Karlovy, popřípadě v knihovně Kliniky rehabilitačního lékařství 1. lékařské fakulty.

Dotazník se opírá o písmena g) a h) 1. odstavce článku 4, o písmena a), b) a d) článku 20, o znění 3. odstavce článku 26 a o písmeno a) 2. odstavce článku 28 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (Česko, 2010), přičemž obsah odpovědí respondentů odhaluje rozpor mezi praxí a závazky, k jejichž naplnění se stát v Úmluvě zavázal.

Statistiky dotazníku

151

Návštěv

78

Vyplněno

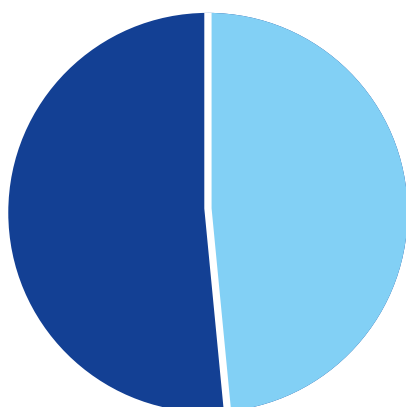
73

Nevyplněno

51,7 %

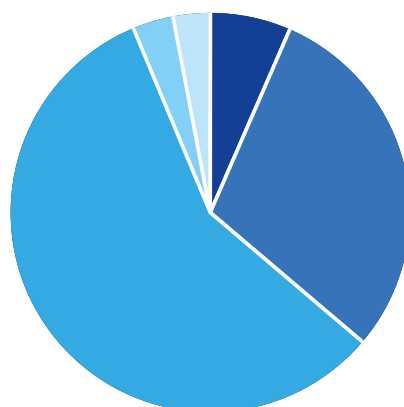
Úspěšnost vyplnění

Celkem návštěv

- Vyplněno
- Vyřazeno
- Nevyplněno

Délka vyplňování dotazníku

- 2–5 min.
- 5–10 min.
- 10–30 min.
- 30–60 min.
- > 60 min.

Zvolený výzkumný design byl kvantitativně-kvalitativní povahy a probíhal za pomoci dotazníkového šetření. Otázky byly sestavovány na základě vědomostí a zkušeností pracovníků organizace Pestrá, o. p. s. získaných při pobytu a práci s lidmi v komunitě, a to s cílem získat odpovědi nejen pro rozvoj vlastních služeb. Pilotní verze dotazníku byla testována na zaměstnancích s disabilitou působících v téže organizaci. Dotazníkové šetření probíhalo anonymně.

2. Oslovená skupina

Výzkumu se zúčastnilo celkem 78 osob, z toho 48 žen a 30 mužů ze čtyř věkových kategorií (viz Tabulka č. 1). Z Olomouckého a Královéhradeckého kraje a z Kraje Vysočina se dotazníkového šetření zúčastnila vždy 1 osoba. Ze Zlínského, Pardubického, Jihočeského a Karlovarského kraje se zúčastnily vždy 2 osoby. Z Libereckého a Ústeckého kraje se zapojily vždy 3 osoby. Z Moravskoslezského kraje dotazník vyplnily 4 osoby, z Plzeňského kraje 6 osob, ze Středočeského kraje 7 osob, z hlavního města Prahy 19 osob a z Jihomoravského kraje 24 osob.

Věkové rozmezí	Počet účastníků
<18 let	1
18–35 let	15
35–50 let	33
50–64 let	29

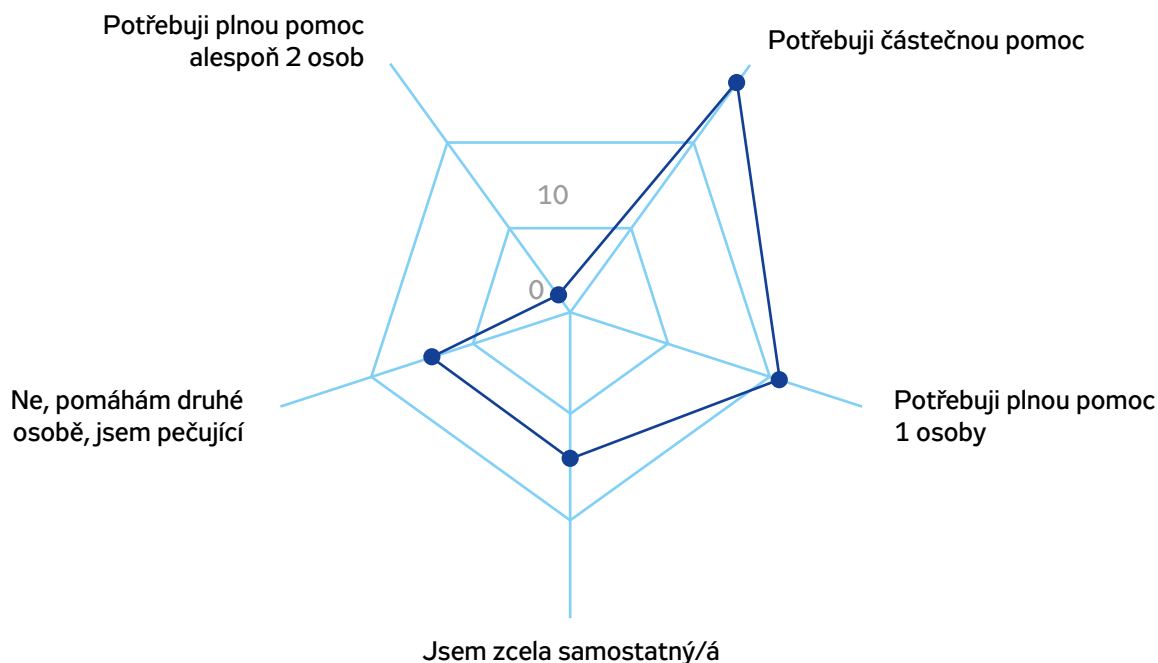
Tabulka č. 1

Výzkumu se zúčastnilo 52 osob s tělesným zdravotním postižením, 8 osob pečujících o člověka s tělesným postižením, 7 osob s kombinovaným zdravotním postižením, 3 osoby pečující o člověka s kombinovaným postižením a 8 osob s jiným typem zdravotního postižení bez uvedené specifikace. Z nich 9 osob pobírá příspěvek na péči IV. stupně, 32 osob III. stupně, 14 osob II. stupně, 4 osoby I. stupně, 11 osob nepobírá příspěvek na péči a 8 osob se označilo jako pečující, tedy též za nepobírající příspěvek na péči. Celkem 49 osob vlastní průkaz ZTP/P, 11 osob průkaz ZTP a 3 osoby průkaz TP. Šest osob uvedlo, že průkaz nevlastní, a 9 osob se označilo za ty, kteří průkaz nemají, protože jsou pečujícími.

Příspěvek na zvláštní pomůcku v současnosti či minulosti čerpalo 48 účastníků výzkumu, 27 osob jej nečerpalo a 3 respondenti o této skutečnosti nevědí.

S manželem či manželkou žije 27 respondentů, 20 osob žije samostatně, 19 s dětmi, 15 s partnerem či partnerkou, 7 s oběma rodiči, 4 pouze s matkou, 1 se sourozenci a 3 s jinými spolubydlíci bez konkrétní specifikace. Žádný z respondentů nežije v jedné domácnosti jen s otcem, oběma prarodiči, pouze s babičkou či dědečkem ani se spolubydlíci ve sdíleném bytě. Celkem 27 respondentů

potřebuje při péči o sebe sama částečnou pomoc druhé osoby, 21 potřebuje plnou pomoc jedné osoby a 2 respondenti potřebují plnou pomoc alespoň dvou osob. Čtrnáct respondentů je v péči o sebe zcela samostatných a dalších 14 osob vystupuje v roli pečujících, tedy pomáhají druhé osobě.

Graf k otázce č. 9 z dotazníku

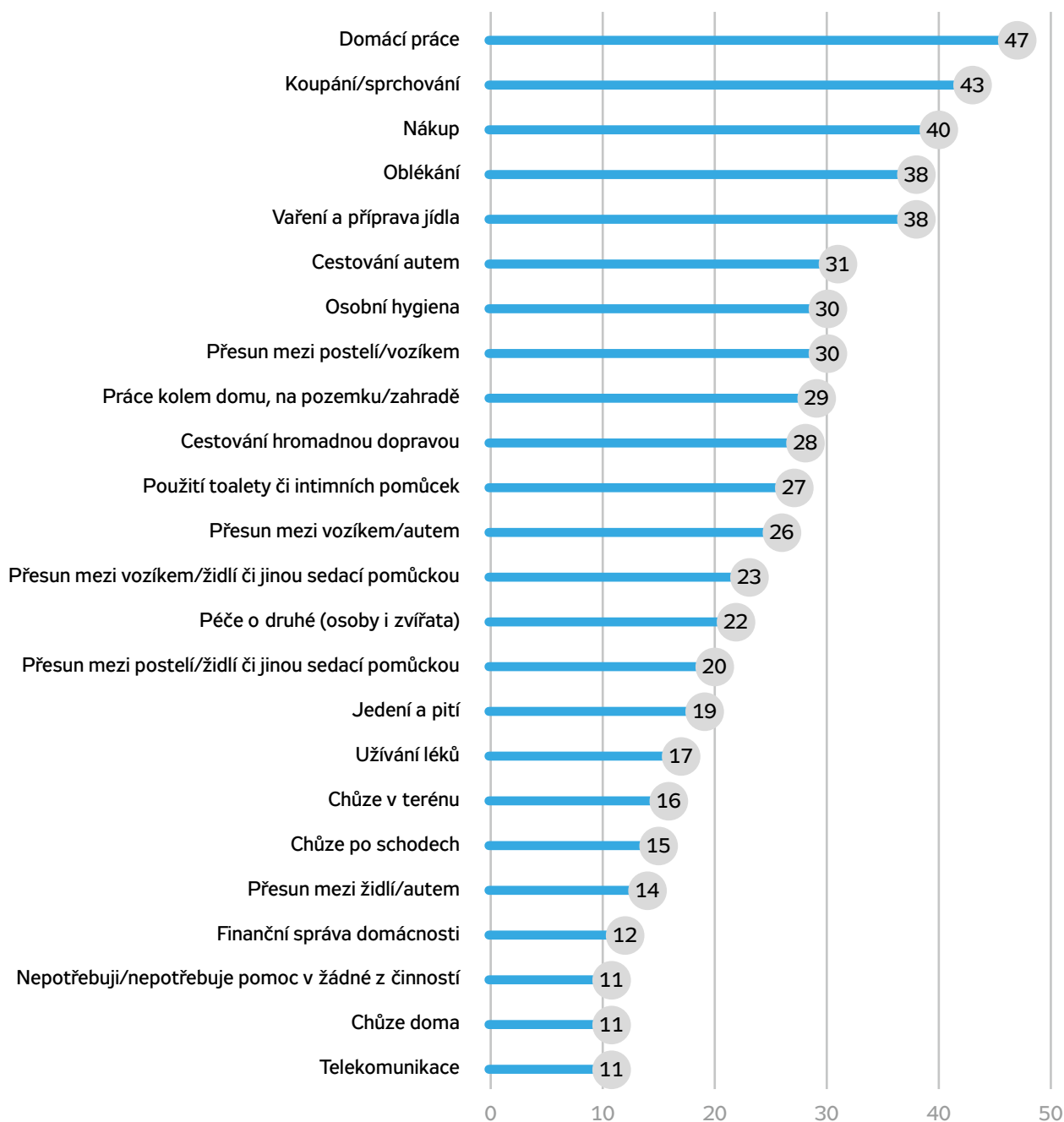
Dvacet sedm respondentů, tedy osob se zdravotním postižením či pečovatелů uvedlo, že sami nebo jejich svěřenci nepracují. Dvacet osob pracuje na plný úvazek, 11 na poloviční, 5 na tři čtvrtiny úvazku a 3 na čtvrtinu úvazku. Devět osob studuje a dalších 9 se věnuje jiné, nespecifikované činnosti.

Mezi volnočasové aktivity respondentů patří hraní her (stolních, počítačových, turnaje, konzole), cvičení (posilovna, pilates, pohybový kroužek, ping pong, tenis, jízda na handbike, lyžování, jízda na speciální tříkolce, běh, cyklistika, lezení, atletika, curling, plavání nebo jiné dle zdravotních možností), sledování TV (sportovní přenosy, filmy, seriály), sledování veřejného dění, práce a trávení času na PC, internetu a sociálních sítích, čtení (knihy, beletrie, detektivní), ruční práce (pletení, háčkování), tanec, zpěv, sport, studium, systematické vzdělávání (historie, dějiny umění, religionistika, filosofie, univerzity třetího věku, angličtina a další jazyky), psaní a publikování, umění, kreslení, malování (obrazy), ilustrace knih, soukromá výuka dětí ve výtvarné výchově, poslech hudby (renesanční polyfonie, rané baroko, rádio), poslech audioknih, hra na hudební nástroj (Pannova flétna), kultura (koncerty, divadlo, kino, hudební festivaly, stand-up, storytelling, improvizace), fotografování, fandění fotbalu, vycházky se psem, vycházky do lesa, výlety do hor (s handbike), rodinné aktivity a péče o rodinu, cestování

(příroda, architektura), pobyty a setkávání s přáteli, dovolená, jízda autem, pomáhání ostatním, údržba domu, péče o děti a společný čas, relaxace, modelaření, vaření, pečení, jídlo, ochutnávky nových jídel, nakupování, péče o zvířata (pes, kočka, králík), péče o domácnost, čas s asistenčním psem, sbírání pohlednic, hodinek, návštěvy hudebního kroužku, logopedie, hiporehabilitace, péče o rostliny, kutilství (drobné práce, zahradničení), chataření a chalupaření, čas pro sebe, luštění křížovek, saunování (pokud je k dispozici bezbariérová sauna a teplý bazén), aktivismus (intenzivní činnost vycházející z osobního přesvědčení a z touhy zlepšit společnost v různých oblastech - např. společenských, politických, ekonomických, environmentálních).

3. Pomoc v běžných denních činnostech

Respondenti potřebují pomoc nebo pomáhají druhému v široké škále běžných denních činností (viz Tabulka č. 2).

Graf k otázce č. 10 z dotazníku

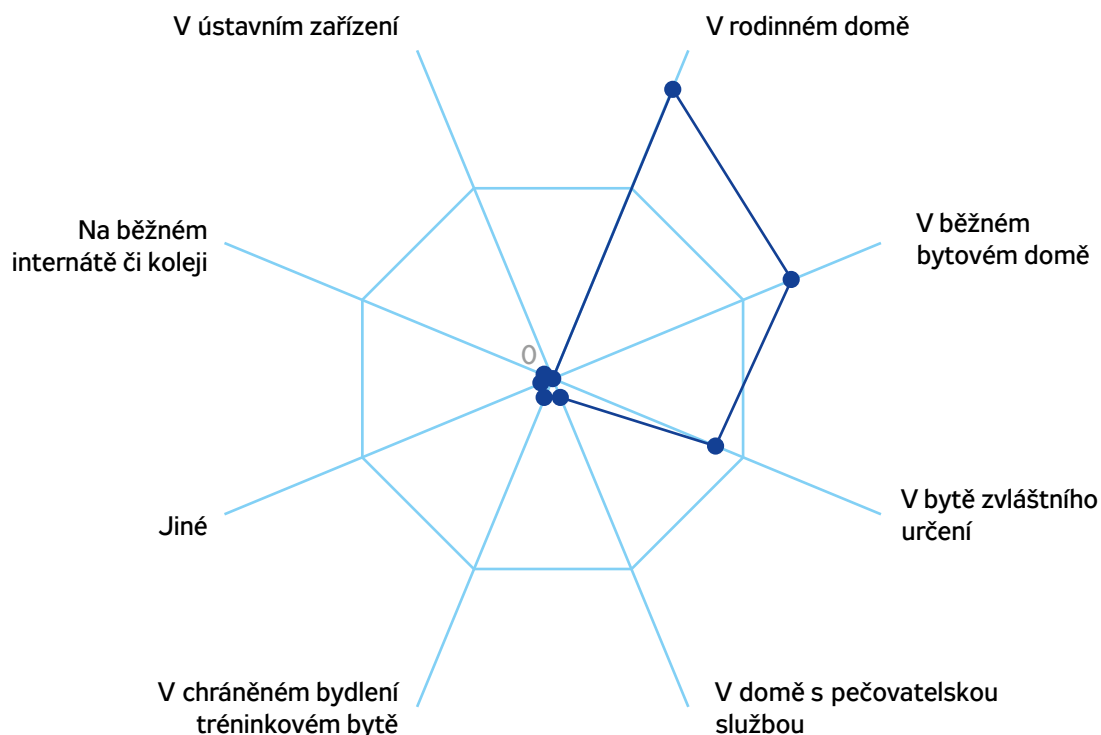
Běžná denní činnost	Počet respondentů
Domácí práce	47
Koupání/sprchování	43
Nákup	40
Oblékání	38
Vaření a příprava jídla	38
Cestování autem	31
Osobní hygiena	30
Přesun mezi postelí/vozíkem	30
Práce kolem domu, na pozemku/zahradě	29
Cestování hromadnou dopravou	28
Použití toalety či intimních pomůcek	27
Přesun mezi vozíkem/autem	26
Přesun mezi vozíkem/židlí či jinou sedací pomůckou	23
Péče o druhé (osoby i zvířata)	22
Přesun mezi postelí/židlí či jinou sedací pomůckou	20
Jedení a pití	19
Užívání léků	17
Chůze v terénu	16
Chůze po schodech	15
Přesun mezi židlí/autem	14
Finanční správa domácnosti	12
Nepotřebuji/nepotřebuje pomoc v žádné z činností	11
Chůze doma	11
Telekomunikace	11

Tabulka č. 2

4. Bydlení a bezbariérovost

Celkem 32 respondentů bydlí v rodinném domě, 26 osob v běžném bytovém domě, 15 osob v bytě zvláštního určení, 2 osoby v domě s pečovatelskou službou, 2 osoby v chráněném bydlení nebo tréninkovém bytě. Jedna osoba bydlí na běžném internátě či koleji a 1 osoba v jiném typu ubytování.

Čtyřicet devět respondentů provedlo ve svém bydlišti dodatečné bezbariérové úpravy, aby mohli žít více nezávisle a soběstačně. Dvacet devět osob bezbariérové úpravy neprovádělo, nemáme však podrobné informace o tom, zda tyto úpravy nebyly potřeba, nebo zda respondenti byli v situaci, kdy nemohli potřebné úpravy realizovat, ať už z důvodu nedostatku finančních prostředků či nedostupnosti potřebné pomoci a služeb.

Graf k otázce č. 11 z dotazníku

Respondenti, kteří bezbariérové úpravy prováděli, se zaměřovali na následující oblasti (viz Tabulka č. 3). Někteří uvedli obecně komplexní úpravy obytných prostor nebo skutečnost, že vše bylo připraveno bezbariérově. Pouze jeden respondent, pravděpodobně z řad pečujících nebo odborníků, podpořil záměr realizovat všechny úpravy navrhované autory dotazníku a zároveň uvedl zkušenost, že klienti a jejich rodiny úpravy bohužel často odmítají a brání se jim. Dále jeden respondent též zmínil, že úpravy byly realizovány i v rekreačním zařízení (chalupě). Respondenti nejčastěji upravují koupelny, následně kuchyně a WC. Dále prahy, zřizují stropní zvedací systémy, upravují dveře, pořizují schodišťové plošiny a přizpůsobují vstupy či nahrazují vany sprchovými kouty.

Místo či místnost	Úprava
Koupelna	zvětšení místnosti, montáž sedačky, podjezd pod vanou pro zvedák, srovnání podlahy od předsíně pod vanu, madla, úprava sprchového koutu, stolička do vany, dvířka do vany, sklopná sedačka, odstranění vany, sedačka do vany
WC	zvětšení místnosti, úprava výšky, madla
Ložnice	vyvýšení postele, polohovací postel
Kuchyň	instalace alarmu pro detekci úniku plynu, podjezdy, stahovací poličky, úprava výšky pracovní desky, úprava přístupu, podlaha
Předsíň	úprava podlahy
Vchod	úprava vstupu, odstranění schodů, rozšíření a posun dveří
Obytné a sdílené prostory	instalace stropního zvedacího systému, schodišťové sedačky, zdvihací plošiny, odstranění prahů, výtah, nájezdové pryžové klíny pro vyrovnání rozdílné výšky podlah pro pohyb s vozíkem, zábradlí na schodiště, úprava oken, bezbariérové patro
Okolí domu	úprava příjezdové cesty, nájezd do domu, rampy, vjezd do rodinného domu, plošina k domovním dveřím, úprava dvorku, garáže, okolních staveb

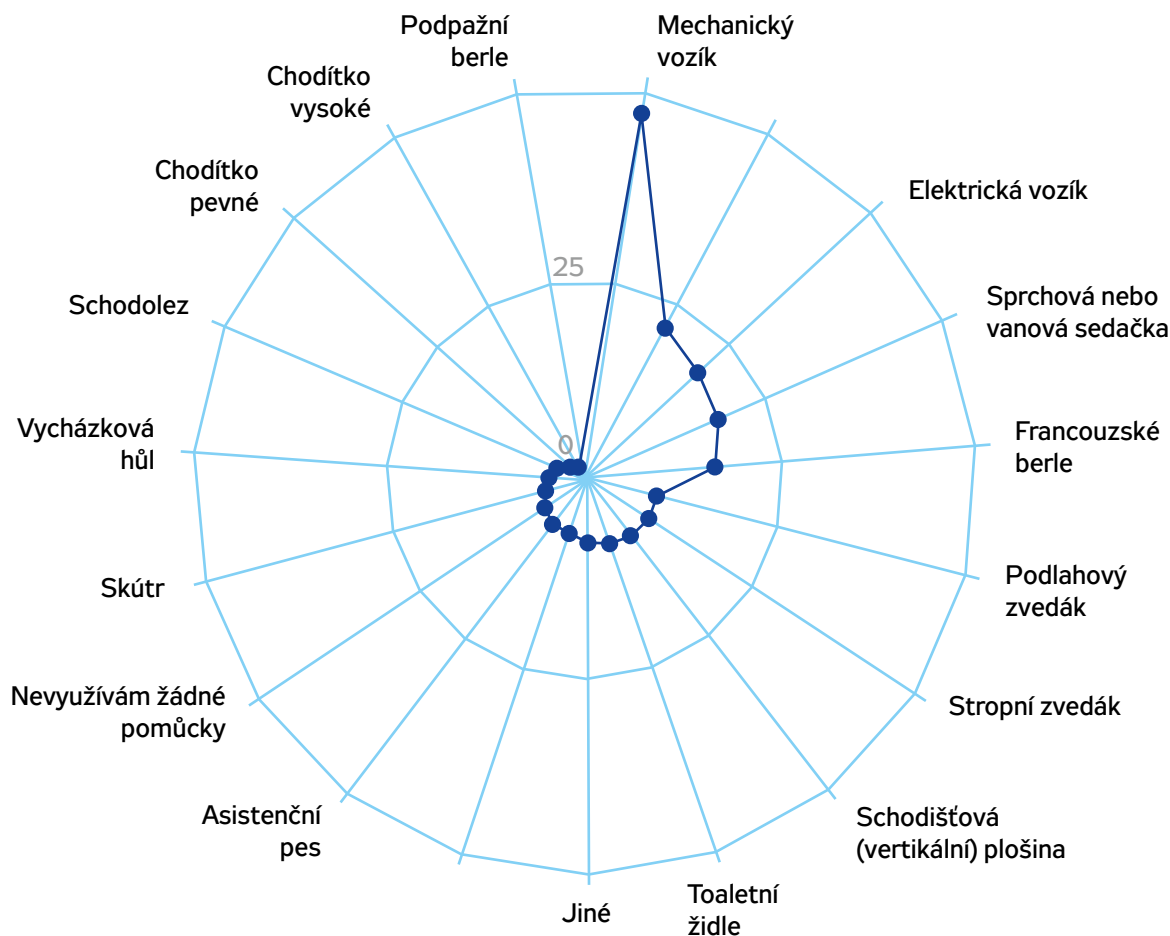
Tabulka č. 3

5. Používané kompenzační pomůcky a technické prostředky

Z kompenzačních pomůcek uváděli respondenti využití zejména v oblastech mobility, lokomoce, hygieny, pro použití toalety či vlastnictví asistenčního psa (viz Tabulka č. 4). Žádný z respondentů nechodí o podpažních berlích a 6 osob nevyužívá žádné pomůcky.

Kompenzační pomůcka	Počet respondentů
Mechanický vozík	47
Polohovací postel	22
Elektrický vozík	20
Sprchová nebo vanová sedačka	19
Francouzské berle	17
Podlahový zvedák	10
Stropní zvedák	10
Schodišťová (vertikální) plošina	10
Toaletní židle	9
Chodítko kolečkové	7
Asistenční pes	8
Skútr	5
Vycházková hůl	4
Schodolez	3
Chodítko pevné	1
Chodítko vysoké	1
Jiné	8

Tabulka č. 4

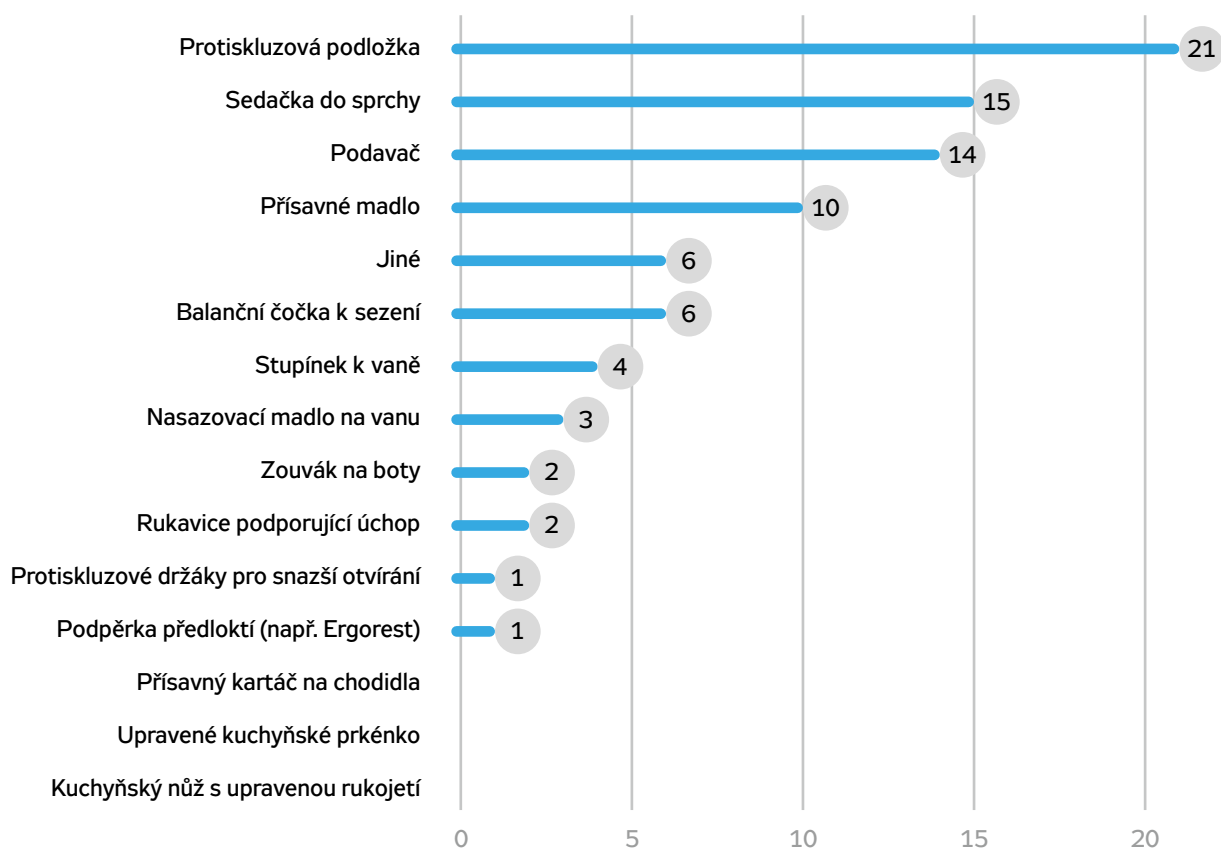

Graf k otázce č. 14 z dotazníku

Z drobných kompenzačních pomůcek používají respondenti pomůcky uvedené v Tabulce č. 5. Žádný z respondentů nepoužívá předměty s prodlouženou rukojetí, přísavný kartáč na chodidla, zapínač knoflíků, upravená kuchyňská prkýnka, upravené otvíráky univerzální, otvíráky na lahve či konzervy, kuchyňské nože s upravenou rukojetí nebo lžící proti třesu. Celkem 21 respondentů nevyužívá žádné z drobných kompenzačních pomůcek.

Kompenzační pomůcka	Počet respondentů
Protiskluzová podložka	21
Sedačka do sprchy	15
Přesouvací deska/prkno (skluzná deska)	14
Podavač	14
Sedačka na vanu / do vany	11
Přísavné madlo	10
Šikmá podložka pod laptop	7
Nástavec na WC	6
Balanční čochka k sezení	6
Rozšířené/vyměkčené úchopy (přibory, kuchyňské náčiní, držáky atd.)	4
Stupínek k vaně	4
Navlékač ponožek/punčoch	4
Nasazovací madlo na vanu	3
Elastické tkaničky	2
Zouvák na boty	2
Upravený hrnek	2
Rukavice podporující úchop (zapnutím suchého zipu zpevní prsty v úchopu)	2
Stolní kleště na nehty	1
Protiskluzové držáky pro snazší otvírání uzávěrů a víček	1
Upravený talíř (dělicí přepážky, zvýšené okraje, protiskluzové aj.)	1
Podpěrka předloktí (např. Ergorest)	1
Jiné	6

Tabulka č. 5

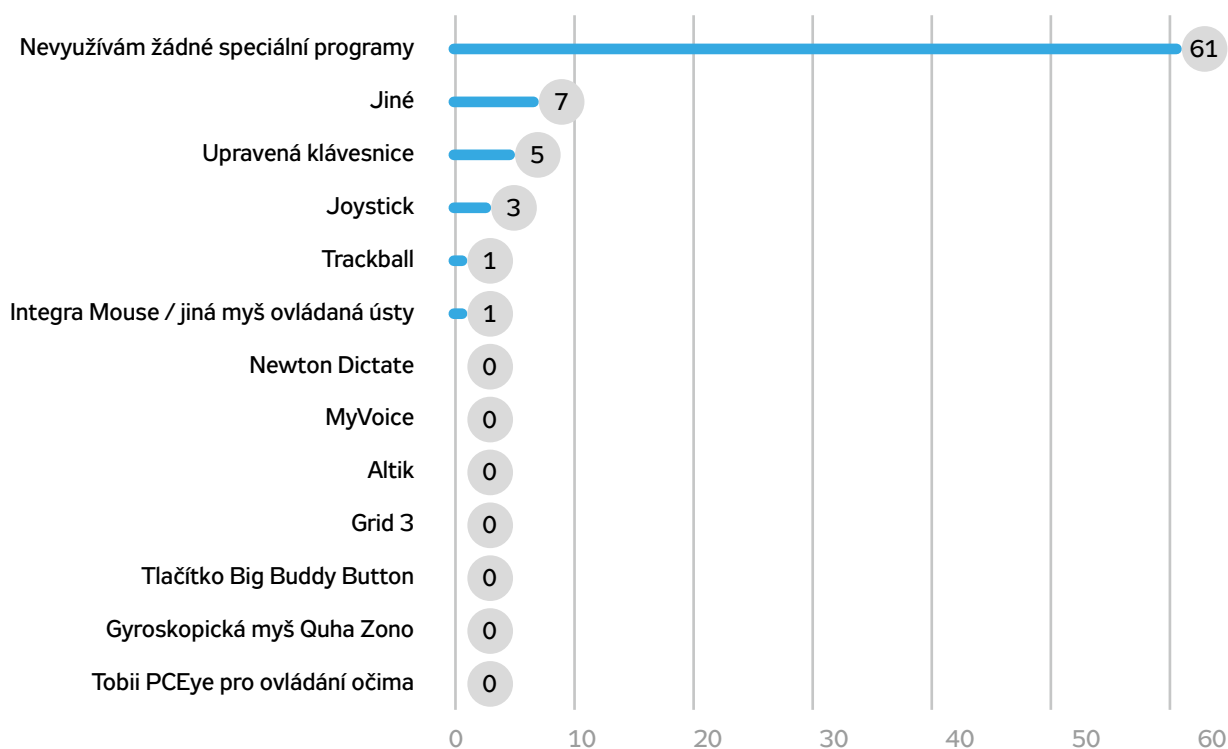

Graf k otázce č. 15 z dotazníku

Pouze malý vzorek respondentů používá vybrané počítačové ovladače nebo programy (viz Tabulka č. 6). Celkem 61 respondentů speciálně upravené programy či ovladače nevyužívá. Zároveň nikdo z respondentů nepoužívá programy Newton Dictate, MyVoice, Altík, Grid 3, ani ovladače Big Buddy Button, gyroskopickou myš Quha Zono a Tobii PCEye.

Ovladač či program	Počet respondentů
Upravené klávesnice (barvy, kontrast, tvar, velikost)	5
Joystick	3
Trackball	1
Integra Mouse / jiná myš ovládaná ústy	1
Jiné	7

Tabulka č. 6

Graf k otázce č. 16 z dotazníku

Z oblasti chytré domácnosti používá prostředky pouze menšina z respondentů nebo jejich blízkých či klientů (viz Tabulka č. 7). Padesát pět osob nepoužívá žádné prvky chytré domácnosti. Jeden z respondentů zařadil polohovací postel mezi prvky chytré domácnosti.

Chytrá domácnost	Počet respondentů
Chytrý zámek (např. na bluetooth, ovládaný hlasem, homekit)	3
Světla, smart žárovky (např. přes Google home, hlasem, pohybové čidlo, PC, Alexa, aplikace Internet věcí – ZigBee, homekit)	7
Vypínací zásuvka / smart zásuvka (např. přes Google home, hlasem, aplikace Internet věcí – ZigBee)	3
Ovládání TV (např. přes Google home, Alexa)	2
Aplikace pro ovládání Wi-Fi routeru	1
Váha	1

Telefon ovládaný hlasem	1
Rolety (např. ovládané hlasem)	1
Robotický vysavač (např. přes Google home, hlasem)	1
Smart pračka se sušičkou (např. přes Google home, hlasem, homekit)	2
Homeassistant	1
Kamery pro zabezpečení	1
Otevírání vstupních dveří	1
Ovládání domácnosti telefonem	1
Ovládání domácnosti hlasem	1
Ovládání oken (např. hlasem, telefonem, PC)	1
Ovládání topení (např. hlasem, telefonem, PC, aplikace Internet věcí – Zigbee, homekit)	3
Pouštění hudby (např. Alexa)	1
Irobot	1
Zvonek (např. přes homekit)	1
Ovládání myčky (např. homekit)	1
Ovládání řídicí jednotky kotle (např. homekit)	1

Tabulka č. 7

6. Pro jakou oblast klientům chybí pomůcky (dle jejich individuální situace)

Celkem 19 respondentů by si přálo mít pomůcky, se kterými by dokázali uklidit domácnost či pozemek, nebo aby se na úklidu mohli alespoň podílet. Stejný počet osob by potřeboval vhodnou pomůcku pro chůzi a pohyb v terénu.

Z celkového počtu respondentů by 18 osob potřebovalo pomůcku, která by jim umožnila úspěšně se přesunout do vozíku a zpět. Stejný počet osob by se rádo samostatně obulo či zulo a 18 osob by se rádo obléklo.

Pomůcku, která by umožnila zdolávat schody, by potřebovalo 17 osob.

Šestnáct osob by rádo mělo pomůcky pro samostatné vaření či přípravu jídla, nebo by se do těchto činností rádo alespoň zapojilo. Stejný počet respondentů řeší, co by jim pomohlo při přesunu z vozíku do auta a zpět, při zavazování tkaniček, při hygieně, sprchování či očištění po použití toalety.

Patnácti respondentům chybí prostředky, díky nimž by mohli samostatně využívat hromadnou dopravu nebo se svléknout z oblečení.

Způsob, který by jim umožnil posadit se z lehu, hledá 14 osob. Třináct osob hledá řešení, jak se postavit nebo se přesunout na toaletu a zpět.

Díky vhodným pomůckám by rádo zvládlo jízdu autem 12 osob. Shodný počet respondentů by ocenil pomůcky, které by jim pomohly při nakupování nebo zapojení se do něj, pohybu po rovině, přetočení na bok či změně polohy, zapínání a rozepínání knoflíků a zipů, nebo při přesunu do sprchy a zpět.

O jednoho méně respondentů, tedy 11, by se rádo díky vhodným prostředkům přesunulo do vany a zpět, nebo bylo přesunuto. Stejný počet osob, by se rád postaral o stříhání vlastních nehtů.

Osm respondentů hledá řešení, jak by mohli pečovat o druhé a trávit s nimi čas - ať už s dětmi, zvířaty, při péči o rostliny, nebo jak by si sami uvařili nebo připravili pití, případně se do těchto činností alespoň zapojili. Dále 7 osob řeší, jak by se mohlo zapojit do přípravy a podávání vlastních léků, jak by se mohli podílet na finanční správě domácnosti (např. v online bankovníctví, při platbách apod.), jak by se zvládli učesat, oholit či najíst.

Pouze 6 respondentů si neví rady s vhodným ovládním počítače nebo notebooku, mobilního telefonu či tabletu. Pět osob hledá pomůcky pro čištění zubů, mytí obličeje nebo samotné napití se a jeden respondent by také rád našel způsob, jak se nalíčit.

Devíti respondentům by pomohlo najít řešení v jiných než nabízených aktivitách. Celkem 19 respondentů uvedlo, že pomůcky nepotřebuje, protože vše zvládají jiným, naučeným způsobem.

Konkrétně se jednalo o následující situace

- Pomoc z vozíku do auta – bez bližší specifikace.
- Respondentovi chybí zvedák.
- Je problém zapínat knoflíčky jednou funkční rukou, když druhá je minimálně funkční a nelze ji zapojit.
- Problémové jsou situace, kdy je třeba využít úchop drobných předmětů.
- Zametání a vytírání při úklidu jednou rukou.
- Nemožnost vyrážet na výlety, procházky, překonávat kopce a delší vzdálenosti včetně obtížné chůze v nerovném terénu.
- Nemožnost se přepravovat po ČR.
- Nevhodná situace v kuchyni, kdy nelze dosáhnout na vrchní skříňky z vozíku. Je třeba zřídit posuvnou linku směrem nahoru a dolů.
- Chybějící otočný zvedák v zařízení, který by umožnil přesun klientů do vany.
- Chybějící „otočné podložky“ pro přesun klientů do auta.
- Chybějící pomůcka pro postavování, konkrétně nejlépe elektrický stojan do domácích podmínek (myšleno vertikalizátor).
- Nemožnost orientovat se v davu při těžké nedoslýchavosti bez vhodného prostředku v krizových situacích, jako je např. evakuace v obchodním centru, ve veřejné dopravě, nebezpečná situace na ulici, přecházení silnice, pohyb po chodníku, kde jezdí bezohlední cyklisté nebo zvonící domácí alarm.

- Obtížné reagovat s těžkou nedoslýchavostí bez pomůcky na ťukání na dveře, zvonící zvonek.
- Příliš náročný úkon očisty na toaletě po vykonání potřeby bez vhodných pomůcek.
- Stále náročnější situace při nakládání syna a vozíku několikrát denně do auta a z auta z důvodu zvyšujícího se věku.
- Není dobrá stabilita a koordinace – bez bližší specifikace.
- Obtížné zdolávání schodů – bez bližší specifikace, další respondent má potíže s chůzí do schodů bez zábradlí, kde mu brání špatná rovnováha.
- Nedostatečně dostupná cesta propojující jízdu autem a chůzi – s francouzskými holemi zdolá pouze 150 až 200 metrů, poté potřebuje odpočinek vsedě. Byla by vítána úprava pravidel silničního provozu, aby mohl autem zdat větší vzdálenost do cílové destinace a pak bez přerušení ujít zvladatelnou vzdálenost nebo si zřídit osobní asistenci druhé osoby.
- Obtížný přesun z vozíku do auta – bez bližší specifikace.
- Dostat se do pozice ve stoji, aby nebyl respondent stále vsedě, konkrétněji bez specifikace.
- Obtížný přesun do vany – bez bližší specifikace.
- Obecně uveden pohyb jako největší problém – bez bližší specifikace.
- Obtížné oblékání ponožek bez pomůcky.
- Respondent se setkává s bariérami v systému při dlouhém čekání na souhlas komise pro uznání nároku na pomůcky.
- Obtížně se překonávají překážky ve městě a v institucích.
- Obecně potřebná a nutná pomoc druhé osoby – bez bližší specifikace.
- Nelze zvládnout mytí oken, které je náročné na rovnováhu.
- Nelze provést přesun na vozík tak, aby se respondent postavil ze sedu na posteli, otočil se a posadil se na vozík.
- Nelze nadzvednout hýždě pro úspěšné přetočení na bok.

- Obtížná situace s poskytovateli služeb, kdy pečovatelky respondentovi zakazují používat prkno pro přesun a samy ho přesadit odmítají. Když však respondenta pečovatelka postaví, zvládne stát.
- Obecně využívané pomůcky někdy nestačí – bez bližší specifikace.
- Nelze chodit – bez bližší specifikace.
- Nelze ostříhat nehty, u jednoho respondenta konkrétně na pravé ruce, protože je funkční pouze pravá ruka.
- Chybí pomoc při úklidu.
- Nelze se samostatně posadit na posteli, protože nelze využít „tricepsy“ – jsou nefunkční.
- Aktivitu omezuje nedostatečná stabilita, výdrž, nízká svalová síla, vysoká unavitelnost a chronické bolesti.
- Aktivita je limitována nepřístupností okna – respondent se nedostane k oknu v pokoji.
- Veškeré aktivity jsou problematické z důvodu kvadruparézy – bez bližší specifikace.
- Postupně je ztěžováno samostatné provádění všech aktivit z důvodu Friedreichovy ataxie a roste závislost na pomoci od manželky, dětí a okolí respondenta.
- Snižující čas, kdy bude možné čerpat pomoc druhé osoby, konkrétně manžela, který respondentku bez bližší specifikace brzy „neunes“.
- Veškeré aktivity jsou limitovány, protože je respondent ležící.
- Potíže jsou s veškerými přesuny – bez bližší specifikace.
- Obtížně se respondent v noci přetáčí, další má potíže při přetáčení i polohování a potřeboval by zvládnout lepší manipulaci s vlastním tělem (mít funkční podpěry loktů a předloktí).
- Obtíže v systému z hlediska financování pomůcek, respondent by potřeboval zvláštní elektrický vozík, který je však příliš nákladný.
- Obecně aktivitám brání dystrofie – bez bližší specifikace.

- Limitující nedostupnost pomůcek, konkrétně „zvedáku“ k elektrickému vozíku, který by pomohl překlenout výškový rozdíl mezi nástupištěm a vozem metra (tento „zvedák“ nepasuje ke každému vozíku a pojišťovna ho nehradí).
- Limitující parametry pomůcek, konkrétně rychlosti elektrického vozíku, kdy je bezpečnostní limit nastaven na 6 km/h. Tato rychlost není dostačující dle respondenta pro přechod většiny pražských ulic s i bez semaforu, nebo v případě křížení cesty vozidly záchranného systému (sanita, hasiči, policie). Hrozí srážka či bourání. Dále také příliš dlouhá brzdná dráha vozíku, když je třeba ihned zastavit (např. vběhne do cesty dítě).
- Limitující pořizovací ceny pomůcek, konkrétně přídavného pohonu k mechanickému vozíku, který je dražší než celý elektrický vozík. Respondentka by uvítala alespoň podíl od pojišťovny.
- Limitující pravidla systému nároku na elektrický vozík, který mají dle respondentky pouze osoby s konkrétní diagnózou zahrnující postižení rukou. Není zohledněno oslabování horních končetin v důsledku věku, kdy jízda způsobuje bolesti kloubů prstů, ramen, krční páteře.
- Limitující státní systém sociálního zabezpečení, kdy došlo u respondentky (a dle respondentky) po obecném navýšení částek III. a IV. stupně příspěvku na péči k „hromadnému odebírání stupňů“. Respondentka tak před 60. rokem přišla o příspěvek III. stupně a byl jí snížen na II., přičemž ve stejné době došlo k úmrtí manžela, který respondentce pomáhal. Vzrostly nároky na pomoc druhé osoby a potřebnou asistenci, kterou si klientka nyní nemůže v dostatečné míře financovat.
- Je obtížné se samostatně najíst, zvláště jsou náročné polévky a jídla na lžici.
- Nelze samostatně fotografovat, bylo by třeba vyřešit připevnění fotoaparátu na vozík.
- Nevyhovující upravený automobil, kam nelze dostatečně vhodně najíždět s vozíkem – bez bližší specifikace.

7. Nedostupné pomůcky v ČR či v zahraničí a důvody

Celkem 2 osoby považují za nedostupnou pomůcku **schodolez**. Jedna osoba měla problémy při **opětovném získání asistenčního psa** a jedna osoba se zřízením **výtahu**. Jeden respondent postrádal **dostupný elektrický vozík**, který by bylo možné **zvednout**, konkrétně sedák vysunout více nahoru než je běžné u vozíku prodejních v ČR, a 4 respondenti postrádají **dostupné vozíky do terénu s větším dojezdem**, případně schopné **zvládat sněhový nános**. Postrádají také **speciální kočár Josi**.

Jeden respondent odkazuje na pomůcku prodávanou v EU, konkrétně na **polohovací postel, kterou lze v pozici vsedě otáčet o 90° na obě strany**, což může usnadnit přesun do vozíku či do stoje. Toto může být nedostupné pro další 2 respondenty, kteří by potřebovali otočnou postel, která jim pomůže se například postavit.

Dalším 7 respondentům chybí **dostupné možné úpravy auta**, konkrétně například pro **řízení jednou rukou, joystickem** anebo **dotekem**, které je příliš nákladné, dále také zřízení **nájezdu do auta pro vozík** tak, aby měl **možnost zaparkovat vedle řidiče**. Popřípadě považují za obtížné jeho pořízení.

Jedna osoba hodnotí jako nedostupnou pomůcku **skládací skútr**, další **robotickou paži** či **podpěry rukou (loktů)**, jiná považuje za hůře dostupný **skládací elektrický vozík**, protože si ho musí hradit pouze sama. Jako nedostupnou byla v jedné odpovědi označena také **přestavba koupelny na bezbariérovou**. Další osoba postrádá **terénní chodítko s velkými koly**, chodítko zakoupené přes pojišťovnu má nevyhovující malá a plastová kolečka, která dle názoru respondenta 5 let nevydrží.

Finančně náročné je pro dalšího respondenta **oční ovládání počítače**. Jeden respondent tu znovu připomněl nedostupnost **otočného zvedáku pro přesun klienta do vany**. Celkem 4 respondenti považují za nedostupné **moderní elektrické vozíky** nebo **přídavné pohony k mechanickému vozíku**, jiný **lepší protézu dolní končetiny** z důvodu ceny. Další 2 osoby postrádají **dostupnost elektrického vozíku kombinovaného se schodolezem**.

Nutnost samostatné úhrady **odlehčeného mechanického vozíku** hodnotí negativně jeden respondent. Dále jeden respondent vyjádřil zájem o **asistenčního signálního psa, který by mohl podávat předměty i ve veřejné dopravě, mohl by chodit bez vodítka, signalizovat auta, kola nebo upozornit na evakuaci v obchodním centru a rozpoznat osoby z IZS či technického úseku**.

Tři respondenti negativně hodnotili celkovou **sníženou finanční dostupnost pomůcek v ČR i v zahraničí** z důvodu **vysokých nákladů**, přičemž jedna osoba odkazuje na **problematiku úhrad přes**

pojišťovnu, kdy jeho **specifické potřeby plynoucí ze zdravotního stavu nejsou naplňovány malým výběrem zdravotních prostředků zařazených v číselníku**. Tyto zdravotní prostředky jsou pro jeho omezení **prakticky nedostatečné**, a tak si musí pomůcky **hradit sám** nebo **skrze sbírky**. Další se setkává s problémy s dostupností z důvodu práce v zahraničí, avšak bez konkrétní specifikace. Jeden respondent narazil i na systémový problém, kdy se potýká s **nedostupností potřebné osobní asistence**, kterou by potřeboval zdvojenou a nepřetržitou.

Jedna osoba, která se s tímto problémem nesešla, získala uspokojivé řešení v podobě pomůcky, a to **skútr značky Zoom 4x4** původem ze Švédska, přičemž v ČR ho distribuuje firma **FLEXIThrone** z Ostravy. V ParaCENTRU Fenix měla možnost si ho vyzkoušet, což jí ukázalo svobodu. Může bobovat s dětmi, ale **nehodnotí ho jako vhodnou pomůcku mezi lidi do města**. Vhodný zůstává do přírody. Další respondent se **raději naučil zvládat spoustu věcí jiným způsobem**, aby nepotřeboval další pomůcky. I když to znamenalo zaměnit vaření za dovoz jídla domů, těží z toho, že se zaměřuje na činnosti, které mu jdou, a jídlo si raději zaplatí.

Celkem 42 respondentů, tedy **nadpoloviční většina, si není jistá, nebo se nesešla s pomůckou, kterou by potřebovali pořídit a která by pro ně byla nedostupná**.

8. Speciální pomůcky a úpravy prostředí využívané v práci a ve škole

Celkem 34 respondentů neví, jestli a jaké pomůcky potřebuje nebo žádné pomůcky nepotřebuje. Někteří nepracují z důvodů, že jsou ležící, nebo jsou zajištění prací partnera. Jeden respondent se naučil používat spíše kompenzační mechanismy během činností místo kompenzačních pomůcek.

Celkem 4 respondenti uvádí obecnou potřebu **úpravy prostředí v práci či ve škole pro vozík**, aby bylo možné **dostat se do budovy** a ve škole si např. **sednout do lavice jako jiní studující**. Potřeba bylo např. **odstranit prahy** a pořídit **stůl umožňující podjezd**. Pouze 2 respondenti využívají **naučné tablety**, jedna osoba **tabulky na matematiku**.

Jeden respondent musel z vlastních zdrojů pořídit **elektrický vozík** a **polohovací postel**, které mu umožní věnovat se pracovním činnostem. Další 2 osoby uvádí potřebu **výtahu** např. ve škole a jedna osoba uvádí **rampu pro sjezd na zahradu**.

Celkem 3 respondenti potřebují **upravené vstupy a WC včetně velikosti prostor**, 2 osoby **úpravu koupelny**, například doplněnou o **zvedací systém**. Další respondent uvádí, že by potřeboval **kamery s možností videohovoru do domácnosti tak, aby byla zajištěna bezpečnost osoby, která bude chvíli sama doma**.

Celkem 2 respondenti používají nebo by potřebovali **chodítko**, které výhledově nahradí či doplní za elektrický vozík nebo **mechanický odlehčený vozík**, aby došlo k potřebnému odlehčení zátěže horních a dolních končetin. Další respondent by ocenil **schodolez**.

Jedna osoba má a používá **vyhrazené parkovací místo v garáži firmy zaměstnavatele**. Využívá **možnost práce z domova**, kdykoliv potřebuje. **Vybavit kancelář ergonomicky odpovídajícím způsobem**, včetně výběru **vhodné židle** (např. s opěrkami rukou a opěrkou hlavy), **stolu** (ergonomický a výškově nastavitelný) atd. by potřebovali 2 respondenti. Pouze jeden respondent si nechal upravit prostředí tak, aby měl **vše po ruce**, měl **vše přístupné** a mohl se v práci **pohybovat na mechanickém vozíku s pevnou zádovou opěrkou**. Využívá **cvičební pomůcky**, např. **motomed**, **SM systém** atd., aby se mohl pravidelně protahovat a cvičit, čímž **zvyšuje výdrž potřebnou pro pracovní výkon**. Další respondent potřebuje **podavač** a **klávesnici s nízkým zdvihem**, jiný zase **dlaňovou ortézu na tužku**, se kterou „tuká“ do klávesnice na PC. Jeden respondent je nyní bez potřeby pomůcek, ale **plánuje do budoucna**, kdy bude potřebovat **polohovatelný stůl** a **sekundární monitor pro ergonomii práce**.

Jeden respondent potřebuje **mobilní zvedák a nový zádržný systém do auta**. Další se snaží o urychlení práce pomocí **diktování textu** a používání **hlasového asistenta Siri**, z důvodu zhoršující se artikulace však Siri funguje pouze zhruba na 50 %.

Jeden respondent uvedl potřebu **individuálního výukového plánu**, nikoliv specifické pomůcky.

Respondenti, kteří **nepracují ani nestudují**, uvedli, že jsou buď v důchodu, nebo je pro ně práce již **příliš složitá či nemožná**. Práci jim znemožňuje například třes rukou, snižující se tempo pracovního výkonu nebo **snížená schopnost nastoupit do auta** – buď vůbec, nebo za ztížených podmínek, jako je parkovací místo ve svahu při špatném počasí či v zimě. Někteří nemohou pracovat kvůli **nedostatečnému počtu hodin kvalitní asistence**, která je pro ně **finančně náročná**. Problémem je **dojíždění, které je náročné**, zejména pokud odměna za práci neodpovídá časové náročnosti cesty. **Bezbariérovost vzdělávacího zařízení je nedostatečná**, přičemž tuto překážku uvedlo 7 respondentů.

Jeden respondent se realizuje v aktivitách, které mu dávají smysl, a není nucen docházet do klasické práce. Další respondent **nemůže navštěvovat chráněnou dílnu, protože tam neakceptují asistenční psy**. Zařízení, která mají klienty se zájmem o práci, je odesílají do služeb, které pomáhají s hledáním práce. Jeden respondent **musel změnit práci kvůli nevhodným prostorám z hlediska bezbariérovosti**. **Práce ho sice baví, ale raději by měl možnost návratu na původní místo, pro které má odborné vzdělání**.

9. Překážky a speciální potřeby včetně pomůcek a úprav pro trávení volného času

Celkem 26 respondentů neví o žádných překážkách, ani speciálních potřebách nebo nemá žádné překážky v zapojování se do volnočasových aktivit, popřípadě jsou dostatečně saturovaní osobní asistencí.

Tři respondenti nemají čas na volnočasové aktivity, protože se věnují svým synům, případně pro ně nemají zajištěné hlídání. Jeden respondent, pravděpodobně pracovník zařízení poskytujícího služby, uvedl nechuť klientů a jejich rodin ke změnám. Dva respondenti jsou limitováni všemi faktory uvedenými v úvodní nabídce – časem, asistencí, pomůckami, úpravami i dostupností aktivit. Jeden z nich se však učí slevovat ze svých nároků a využívat limity, do kterých ho před 30 lety dostal úraz. Jeden respondent je **limitovaný vzdáleností**, ale ví, že pokud chce aktivity vykonávat, je možné za nimi dojet. Deset respondentů je **limitováno výhradně časem** - volný čas mají zaplněný například péčí o vlastní osobu, o druhou osobu, domácnost, prací či podnikáním. Jednomu respondentovi schází více motivace a vůle.

Jedenácti respondentům brání ve volnočasových aktivitách **nedostatek osobní asistence** nebo **její neflexibilita** (například nutnost objednat asistenci měsíc předem či vysoké náklady). Jeden respondent momentálně omezen není, ale očekává, že v budoucnu bude kvůli nedostatečné asistenci omezen, až rodiče nebudou moci tolik pomáhat. Dalšího respondenta limituje **(ne)přítomnost parkovacích míst**. Jednu osobu omezuje **nedostatek bezbariérových teplých bazénů a saun**. Další 4 respondenty limituje **špatná dostupnost volnočasových aktivit**. Jeden respondent **shání fyzioterapeuta**, aby mohl více cvičit, a jeden postrádá **v místě bydliště para plavecký klub**. Více aktivit s rodinou nyní nezvládá, protože se starají o dvě děti. Dva respondenti uvádějí **nedostatek finančních prostředků na aktivity** a jedné osobě **chybí pohyb s dostupností**. Jednoho respondenta omezuje **nemožnost cestování, protože nevládní řidičský průkaz**.

Dva respondenti mají ztížené podmínky při výkonu aktivit z důvodu jedné funkční ruky či nedostatku rukou. Další dva jsou omezeni zdravotním stavem, jeden nedostatečnou pohyblivostí (například chůzí). Jednoho respondenta omezuje sociální fobie. Dvě osoby uvedly jako limitující svalovou sílu, další dvě rovnováhu a stabilitu, která je ztížená, pokud nemohou používat hole. Tři další respondenty limituje únava a fyzická de kondice. Jeden respondent přišel o oblíbené aktivity po změně zdravotního stavu a při učení se životu na vozíku - nemůže jezdit na inline bruslích, bruslích na led a tanec na vozíku se mu nelíbí, a proto se k této aktivitě nevrací. Dokázal však **nahradit tyto aktivity** posilováním v bezbariérové posilovně. Jednoho respondenta omezuje snížené výkonnostní tempo - běžné činnosti přes

den zabírají násobek normálního času. Jeden respondent nezvládá cestování kvůli delším přesunům a nevolnostem v autobuse i autě.

Dva respondenty omezuje obecně **nedostupnost pomůcek**. Jednoho respondenta limitují **chybějící monoski**. Šest osob postrádá **bezbariérový přístup a prostředí**, např. **vstup na zahradu, nedosta- tečný počet míst k sezení, vstup do bazénu, prostředí minigolfu** včetně zákazu vjezdu na hřiště na vozíku, **nehodné umístění míst pro vozíčkáře v kinech** - často vpředu, což po 2 hodinách způsobuje bolest krku nebo neumožňuje sedět vedle partnera; dále **schody** nebo **absence bezbariérového WC**. Jeden respondent uvedl **omezené možnosti pro ovládání fotoaparátu**.

10. Zájem o výcvik asistenčního psa

Celkem 60 respondentů uvedlo, že nemají zájem o výcvik asistenčního psa. Zájem o asistenčního psa projevilo 12 osob a 8 respondentů již asistenčního psa má.

Respondenti, kteří měli o výcvik asistenčního psa zájem, ale nemohli jej získat, se potýkali s následujícími důvody (viz Tabulka č. 8):

Důvod	Počet respondentů
Bydlení v bytě, kde nesmí být zvířata	2
Rodinná situace, v domácnosti již mnoho psů nebo vlastní pes	3
Již nelze zvládnout péči o asistenčního psa včetně venčení	2
Nedostatek času na péči o psa	1
„Příliš malé“ postižení	1
Nikde nechtějí cvičit psa, který přijde z dané domácnosti	1
Nedostatek financí a byrokracie	4
Je to další starost navíc	1
Nejistota, jak by mohl pomáhat	2
Nedostačující mentální stav	1
Láska k plemenu nevhodnému na asistence, upřednostněn mazlíček	1

Tabulka č. 8

Pouze jeden respondent měl možnost vychovat si štěně zlatého retrívra, které mu následně vycvičila organizace Asistenční psi.

11. Další sdělení a zpětná vazba od respondentů v reakci na téma dotazníku

„Více lidí by se mělo **setkávat s invalidními lidmi**, aby se **vžili do jejich situace a nebyli k nim arogantní.**“

„**Výše příspěvků na péči je ostudná.** Např. v I. stupni je příspěvek 900 Kč, přitom mě úklid bytu 1x za 14 dní (klasický úklid, umytí schodů na chodbě, vyprání, pověšení pračky, převlečení postele, umytí koupelny...) stojí 900 až 1 000 Kč/měsíc. Každý nákup je plus 80 až 150 Kč (min. 3x měsíčně) atd.“

„V podstatě je vše, co mne trápí, popsáno v odpovědích na Vaše otázky v dotazníku.“

„Tento dotazník **něco pro mě změnil zásadně?**“

„**Sport je výborná rehabilitace a relaxace**, takže doporučuji všem...“

„Nevím, zda to sem patří. Mám syna 10 let a 3 roky na invalidním vozíku, **pomalou se nikam nedostaneme. Nedostatek přístupových cest, žádné zábavné hřiště pro invalidy a jiné. Opravdu se na děti – lidi na vozíku nemyslí.**“

„Měli by mít **těžce nedoslýchaví lidé nárok na psího asistenta od úřadu práce**, aby na to měli nárok s **ID I. stupně.**“

„**Lepší dostupnost pomůcek, rehabilitace**, dostupnost pro vozíčkáře do **obchodů, úřadů, pošt a dalších institucí.**“

„K otázce 10. **Malou pomoc bych občas asi potřeboval**, ale konkrétně mě nic nenapadá, nebo možná napadá stylem **občas trochu se vším.**“ (viz Graf k otázce č. 10 z dotazníku výše)

„**Jsem rád, že se tomuto tématu někdo věnuje.** Kdybych mohl být pro vás více nápomocný, svým pohledem, zkušenostmi. **Rád pomohu.** Děkuji, s přáním krásného dne Jakub P.“

„Je to **boj.**“

„Je potřeba **větší propagace pomůcek umožňujících zapojení do běžného života.**“

„Chci **normálně chodit.**“

„**Hledám studenta na fyzioterapie.**“

„**Děkuji za zájem o problematiku a přeji hodně úspěchů ve vašem počínání.**“

„**Ať se Vám podaří zdárně dokončit studium. A věnujete se tomu, co máte rádi.**“

„**Asi jsem řekla všechno...**“

„**Aby bylo schváleno, co potřebuji.**“

12. Shrnutí výstupů

Oblasti, kde respondenti nejčastěji potřebují pomoc: Domácí práce (n = 47), koupání/sprchování (43), nákup (40), oblékání (38), vaření a příprava jídla (38), cestování autem (31), osobní hygiena (30) a přesuny postel ↔ vozík (30). Dále práce kolem domu/zahrady (29) a cestování hromadnou dopravou (28), použití toalety/intimních pomůcek (27), přesun vozík ↔ auto (26), přesun vozík ↔ židle/sedací pomůcka (23), péče o druhé osoby/zvířata (22), přesun postel ↔ židle/jiná sedací pomůcka (20), další aktivity = n < 20.

Oblasti aktivit, kde respondentům chybí vhodné pomůcky: Úklid domácnosti/pozemku (19), chůze a pohyb v terénu (19), přesuny do/z vozíku (18), obouvání/zouvání (18), oblékání (18), zdolávání schodů (17), vaření/příprava jídla (16), přesun do/z auta (16), vázání tkaniček (16), očista po použití toalety (16) a mytí/osprchování (16), prostředky pro samostatné cestování hromadnou dopravou (15), svléknout se (15), posadit se z lehu (14), postavit se (13), přesun na/z toalety (13), jízda autem (12), nákup (12), pohyb po rovině (12), přetáčení/změna polohy (12), zapínání/rozepínání knoflíků/zipů (12), přesun do/ze sprchy (12), přesun do/z vany (11), stříhání nehtů (11), další aktivity = n < 10.

Nejčastěji používané kompenzační pomůcky: Mechanický vozík (47), polohovací postel (22), elektrický vozík (20), sprchová/vanová sedačka (19), francouzské berle (17), podlahový/stropní zvedák (10/10), schodišťová plošina (10), toaletní židle (9), chodítka kolečkové (7), asistenční pes (8), skútr (5), jiné (8), další pomůcky = n < 5. Oblast "jiné" nebyla respondenty blíže vysvětlena.

Nejčastěji používané drobné pomůcky: Protiskluzová podložka (21), sedačka do sprchy (15), skluzná deska (14), podavač (14), sedačka na/do vany (11), přísavné madlo (10), šikmá podložka pod laptop (7), nástavec na WC (6), balanční čočka (6), další pomůcky odpovídají n < 5. Oblast "jiné" nebyla respondenty blíže vysvětlena.

Postrádané pomůcky a úpravy: Vybavení pro přesuny (otočný zvedák do vany, „zvedák“ k překlenutí nástupiště ↔ metro, otočné/polohovací postele), terénní elektrické vozíky s větším dojezdem, přídatné pohony k mechanickým vozíkům, skládací elektrické vozíky/skútry, odlehčené mechanické vozíky, terénní chodítka s velkými koly, robotická paže, podpěry předloktí, oční ovládání PC. Časté jsou i úpravy aut (řízení jednou rukou/joystickem/dotekem, nájezdy) a stavební úpravy (výťah, bezbariérová koupelna, WC a kuchyň).

Systémové překážky ovlivňující dostupnost a pořízení (nejčastěji zmiňované bariéry): Nedochozí k dostatečné osobní interakci systémově zodpovědných osob a osob s disabilitou, které mají speciální potřeby. Vysoké pořizovací ceny a nízká finanční dostupnost zasahující pomůcky i služby, které pomůcky často musí nahradit. Omezený číselník a úhrady zdravotních pojišťoven (specifické

potřeby nejsou kryty). Dlouhé čekací lhůty a administrativní zátěž (komise, byrokracie). Nedostatek či neflexibilita osobní asistence. Nedostatečná bezbariérovost prostředí a dopravy (zvláště veřejně přístupných prostor a budov). Diagnosticky svázaná pravidla nároku (např. na elektrický vozík) bez zohlednění věkem podmíněného úbytku funkce.

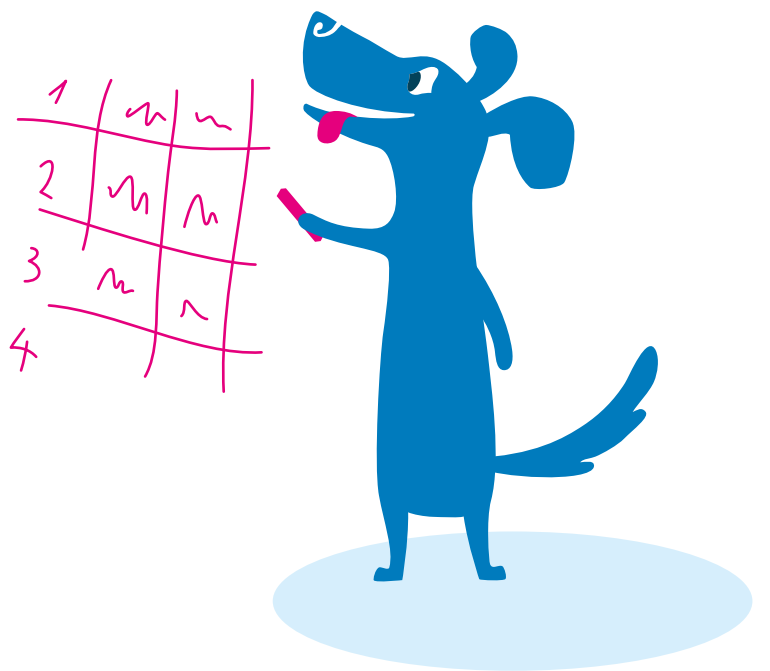
Co by bylo třeba změnit (návrhy vyplývající z odpovědí): Rozšířit a zpřesnit úhrady/číselník zdravotních pojišťoven včetně přídavných pohonů a terénních vozíků (včetně většího zpřístupnění podmínek pro přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku z hlediska zdravotních stavů). Zrychlit a zprůhlednit posuzování (komise). Posílit dostupnost a financování osobní asistence. Podpořit úpravy aut a bezbariérové stavební úpravy. Zlepšit bezbariérovost veřejných míst, služeb a dopravy pro osoby každého věku a zdravotního stavu. Umožnit flexibilnější nastavení nároku dle funkčních potřeb, nikoli jen diagnózy. Více seznamovat veřejnost s potenciálními variantami řešení. Propojovat komunity lidí nejen z odborné veřejnosti s lidmi s i bez speciálních potřeb.

13. Zdroje

ČESKO. Sdělení č. 10/2010 Sb. Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. In: *Sbírka zákonů ČR, 2010* [online] [cit. 2025-10-09].

Dostupné: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-10>

Dotazníkové šetření a navazující závěrečná výzkumná zpráva byly realizovány v rámci aktivit Nácvikové ergoterapeutické místnosti. Nácviková ergoterapeutická místnost vznikla v rámci projektu podpořeného z Evropských strukturálních a investičních fondů v rámci OP Praha - Pól růstu.

psí asistence